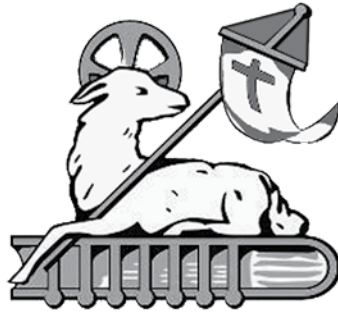




FESTES
DE SANT ROC

S'ALQUERIA BLANCA 2019

DEL 3 AL 18 D'AGOST



Coberta:

Autor fotografia: Jaume Rosselló Rotger

Lloc: Camí de ses Llenties

ÍNDEX

4

Salutació batlessa

5

Salutació regidora

6

Pregó Sant Roc

13

Notes esparses sobre el parlar de s'Alqueria Blanca

16

Programa de festes Sant Roc 2019

20

Miquel Llinàs, vicari de s'Alqueria 1891-1896
i la seva aportació a l'arqueologia

26

El secret que guarda l'aigua

29

Col·laboradors

30

Telèfons d'interès

SALUTACIÓ BATLESSA

Benvolguts cuiablanquers i curiablanqueres,

Tenc la immensa satisfacció de poder-vos saludar, per primera vegada, com a batlessa del municipi de Santanyí. Ens trobam al principi d'una nova legislatura, un repte que assumeisc amb molta d'il·lusió i alegria, amb l'objectiu principal de representar i defensar els interessos de tots i cadascun dels ciutadans del meu estimat terme municipal i amb el compromís sincer de treballar amb honestedat pel futur del meu poble, del nostre poble, i de tots els nuclis que el conformen. Ara que celebrem les festes de sant Roc és el moment de trobar-nos, a mi i als representants de cada un dels nuclis a la Casa de la Vila, per fer festa i bulla per places i carrers. No dubteu mai a demanar-nos o compartir dubtes, problemes o suggeriments perquè estam al vostre servei per defensar els interessos de tothom i per fer feina a consciència.

Que aquestes festes ens permetin compartir i acollir totes les persones que hi participen i que ens visiten ja que contribueixen a teixir una pàgina més de la nostra història, perquè tots els elements són necessaris per assolir l'objectiu que les festes patronals ens marquen.

Molts d'anys, bones festes de Sant Roc i bon estiu!

Salut i alegria!

Maria C. Pons Monserrat
Batlessa de Santanyí

SALUTACIÓ REGIDORA

Estimats curiabanquers i curiabanqueres,

Hem arribat ja a les tan esperades festes de Sant Roc. De sempre, l'estiu ha estat sinònim de festa a tots els pobles de Mallorca i s'Alqueria Blanca no n'és una excepció. Potser ara les festes no tenen la mateixa raó d'ésser d'antany, quan la gent oblidava per uns dies la seva feina del camp i anava, amb el cor replè d'alegria, a ballar, cantar i divertir-se. Potser ara molts de vosaltres vos trobau immersos de ple dins la temporada turística que ens absorbeix completament cada estiu. Però, així i tot, crec que trobareu temps per retrobar els amics de la infància, per fer-nos amb els veïnats, per les reunions familiars..., en definitiva, per venir a fer festa, per venir a fer, tots plegats, poble.

El nou consistori m'ha confiat la batlia pedània de s'Alqueria Blanca juntament amb La Costa, i la regidoria d'Esports, Treball i Formació. Vull aprofitar aquestes línies per oferir-vos la meva disponibilitat i dir-vos que tendré sempre en consideració els vostres suggeriments.

Aquest programa, com cada any, és l'esforç d'un grup de gent que dedica il·lusió i temps a organitzar i dur a terme tota una pila d'activitats perquè grans i petits ens ho passem bé i puguem deixar de banda els problemes i preocupacions i gaudir d'uns dies tan assenyalats. La festa és per a tots i el gran protagonista n'es el poble, que hi participa.

I per acabar, un record per a totes les persones malaltes que no podran sortir i especialment vos deman que guardeu un raconet dins el vostre cor per recordar aquelles persones que altres anys feien festa amb nosaltres i que ara ja no hi són.

Molts d'anys, bones festes i VISCA SANT ROC!

Maria Francisca Rosselló Rigo

*Regidora i representant de la batlessa a s'Alqueria Blanca
Sant Roc 2019*

PREGÓ SANT ROC 2018

Sebastià Pons Bennassar

Bon vespre, autoritats, curiabanquers i curiabanqueres, visitants i amics tots. És per a mi tot un honor estar aquí entre vosaltres i també una gran responsabilitat ja que, encara que hagi fet tantes de coses al llarg de la meua vida, fer el pregó per donar el sus de les nostres tan estimades festes de Sant Roc de s'Alqueria Blanca, ha resultat ser un dels reptes més grans que m'han encomanat. Són tantes coses les que he viscut tots aquests anys amb vosaltres a s'Alqueria Blanca i a fora, que de tot d'una no sabia per on començar. Així que el millor és començar pel principi.

Per si algú no sap qui som o no em coneix, som en Sebastià Pons Bennassar o Tià Pons de Son Pons. Fill d'en Pere Pons Bonet, en Peret, al cel sia, i na Magdalena Bennassar Vadell, ma mare. Ella va néixer a Calonge (de Can Roca o de Can Gustí) filla d'en Tomeu Bennassar i na Francisca Vadell. Així que també tenc una cama calongina. Som el d'enmig de tres germans. La gran és na Maria Concepció o més coneguda al poble com na Conxa de Son Pons. És nou anys més gran que jo. Ella té dos fills, en Rafel i na Maria Magdalena Adrover Pons. En Rafel va néixer quan jo només tenia vuit anys. Ell avui dia té dues nines, na Conxa i na Clara. De na Maria Magnalena, sa nina, jo som el seu padrí jove. El meu germà petit, en Tomeu Pons, al cel sia, era catorze mesos més jove que jo. Amb ell és amb qui vaig viure la meua



infantesa, encara que fóssim molt diferents, en el fons érem gairebé ben iguals amb moltes de coses. La família de Son Pons fa molts d'anys que està arrelada a s'Alqueria Blanca. Tants, que ni jo els he pogut contar. La història de la meua família comença a Son Pons de sa Teulera. Allà, el meu repadrí, en Miquel Pons i la seva dona, na Margalida Vidal, varen viure amb els sis fills que varen tenir. En Jaume Pons i el meu padrí, en Sebastià Pons, i les seves filles, na Margalida, na Miquela, na Inés i na Catalina. De les filles només es va casar na Catalina, amb el tio Xim i tengueren la tia Miquela de Can Xim. I el meu padrí Se-

bastià amb na Maria Escolana de ca s'Escolà, germana d'en Pere i en Joan Escolà. A ca nostra vàrem heretar ca s'Escolà del tio Joan. I des de llavors ca s'Escolà es ca nostra a s'Alqueria Blanca.

Els meus padrins Sebastià i Maria tengueren tres fills. El gran, el tio Miquel Pons, casat amb na Francisca, tengueren dos fills, els meus cosins na Maria del Mar Pons i en Sebastià Pons. Nosaltres dos junts feim el nom pel padrí. El tio Miquel Pons és ben segur que el coneixeu bé tots. És un gran il·lustre del nostre poble, terme i de molt més enllà. Per a mi, des de petit, va ser una gran font d'inspiració i d'enriquiment personal. Per això, aprofit aquesta ocasió per donar-vos les gràcies tio Miquel, per totes aquestes coses bones i consells que em donàreu, per tot això i més, gràcies de tot cor. La tia Margalida és la meva padrina jove. També un gran referent per a mi. Una dona d'una gran elegància i saber estar. Ella es va casar amb el tio Bartomeu Estelrich de Son Bernadí, que és apotecari. Encara avui en dia, amb vuitanta-nou anys, segueix fent feina a la farmàcia que tenen a Palma. Tenen dues filles: na Catalina, o més coneguda com na Lini, i na Carme, que també és apotecaria com el tio. Són les meves cosines.

Mon pare era el d'enmig dels tres germans. Era pagès de raça. Va ser el que sempre va estar a s'Alqueria Blanca, ja que els seus germans se'n varen anar a viure a fora poble. Era molt estimat al poble i als seus voltants. Coneixia gent per tot arreu; Santanyí, Calonge, es Llombards, Cas Concos, Felanitx i Campos. Va fer el servei militar a Son Bonet. Me contava que baixava a Palma amb la bicicleta i que al

quarter li feien munyir una vaca pels comandaments, i que feia mesclats amb llet i aigua per poder-ne beure amb els altres soldats. Mon Pare era molt amic d'en Bernat Sanç, i jo ho som del seu fill Jaume i de la seva família.

Moltes històries m'han arribat de Son Pons. Que si es va calar foc el sostre, encara hi ha restes per la paret i fustes cremades, mai vàrem saber que havia passat. Un misteri. Que si ens varen acusar de l'ordi i la xeixa i va venir la Guardia Civil de Santanyí a requisar tot el producte en lloc de cercar si era vera que hi havia magarrufes. Gairebé li pega un atac a la meva padrina, na Maria. Ella sempre m'ho contava gros el que va passar aquell dia. El tio Jaume, germà del padrí, va caure dins la cisterna del cantó devora el camí, i es va rompre una cama. I a partir d'aquí un mai no acabar.

La meva padrina jove, a dia d'avui, encara canta les cançons que cantaven els meus padrins per fora vila amb l'amo Sebastià Marranxa, entre molts d'altres, i recorda temps enrere. El meu repadrí, en Miquel Pons, va fer construir la casa de Son Pons al poble just a davant de l'església, a la Plaça de Sant Josep, l'any 1933, o això posa la pedra de l'escaló de l'entrada. Per construir el frontis i el lateral que dona a la rectoria de la casa dugueren les pedres de la casa esbucada que tenim a ses Garines, pel camí vell de Consolació.

La part dreta de la casa era del meu padrí Sebastià i la part esquerra, que és la que fa cap de cantó, del tio Jaume i la tia Maria, juntament amb les seves filles Maria, Margalida i Catalina. Jo vaig néixer en aquesta casa del poble. Bé, realment vaig

néixer a Felanitx, un sis de juny de l'any 1972. Encara que el meu DNI posi dia 7. Ma mare em conta que gairebé vaig néixer a la sortida de Cas Concos cap a Felanitx, per un revolt molt enrevessat. Tanta sort que en Peret anava a tota pastilla amb aquell Citroën dos cavalls blau, que tenguérem a la família durant tants d'anys. Tenia una capota de lona tota foradada, quan plovia ens banyàvem. Una vegada que ma mare comprava a Can Gató, la botiga de na Catalina, sa mare de na Salvadora, el meu germà Tomeu i jo vàrem llevar la marxa del cotxe, amb la mala sort que no duia el fre de mà posat i varen fer cul enrere fins que pegàrem a la darrera palmera de l'església. Sort que ens vàrem aturar perquè si no hauríem anat a pegar dins la rectoria. Anàvem a costura a ca Ses Monges, però no me'n record molt. Sí record a Sor Maria, a ella sí, era una monja molt dolça. També record el dia en què ens vàrem vacunar de la pigota, tot l'esbart d'al·lots, un darrere l'altre i crits i plors. Aquest dia vaig agafar molta mania a les xeringues, a les agulles i a les monges. Abans, per no res venia la monja a ca teva a posar-te una injecció o un supositori, no sé que era pitjor. Quan jo tenia uns sis anys, l'any 1978, ma mare ja estava cansada de pujar escales i de viure dins d'un pis, que ens havia tornat petit. Ella, amb tanta gent allà dedins, s'hi trobava estreta.

Ens anàrem a viure a Son Pons de Sa Teulera, ja feia anys que no hi vivia ningú, en aquella casa. Me'n record bé del primer dia. Record que ma mare va obrir la porta de la casa i varen començar a sortir gallines i coloms. Hi havia sacs de farina, garrots d'anar a collir ametles, poals vells, xapetes i senalles. En poques paraules, sa-

beu què és un caos? Idò això és el que era. Ma mare ens va dir: "al·lots, a partir d'ara, això serà ca nostra". Ella més contenta que mai i jo amb els pèls drets. No m'agrada-va gens fora vila i en aquella casa estava tot per fer. L'amo Andreu de Cas Cabo ens va arreglar el sostre, que passava per ull. I vàrem fer un bany, perquè només hi havia figueres de moro. Tenia banyera i tot, això em va agradar més. Mon pare em tenia ben prohibit prendre banys d'escuma. Trobava que per la feina que feia, amb una dutxa en tenia més que a bastament. Teníem de tot, gallines, coloms, faraones, ànecs, porcs, ovelles, moltes ovelles, dues o tres vaques, una fura, tres o quatre cusses de caça, na Blanca, na Xispa i na Fletxa, i també en Xixo, un cusset negre. No n'hi havia cap com ell per agafar rates i gallines, un mul i dos carros, el llarg i el curt amb rodes de goma. També teníem un tractor blau a mitges amb el meu padrí jove de s'Horta. De petit ja feia feina a la pagesia amb els de ca nostra. Anàvem a collir ametles amb el dos cavalls, i el carregàvem bé de sacs, pareixíem de sa comuna. Sembràvem i arrabassàvem patates amb l'arada i el mul. Anava a donar de beure a les ovelles de la cisterna de Son Punta. Ho tenia ben mirat, trenta-set poals, pica plena. Anàvem a batre amb la batedora d'en Canyamel, més endavant ja venia la recol·lectora d'en Simón. En fèiem de viatges de sacs i bales de palla cap a Son Pons! En Tomeu manava, mon pare me les tirava i jo les componia. Fèiem molts de sostres, però mai ens en va caure cap pel camí. El que menys m'agradava era anar a collir ametles. Les de s'Alqueria i les de Calonge. Tot això no acabava mai. Volia fer-me gran per sortir de l'embull de la vida a fora vila. Varen arribar els primer estrangers a Sa Teulera.

Els senyors i les senyores! Eren de fora i eren senyors i senyores. Vaig començar a arreglar i a regar el jardí a la senyora de Can Viudès. Em va dir fa poc que enguany fa trenta-vuit anys que varen comprar la casa a la Tia Catalina, germana del meu padrí Sebastià. Així va ser com vaig començar a guanyar els meus primers doblers, amb vuit anys. També els senyors de Son Punta em deixaven anar a prendre banys a la seva piscina. Amb la senyora de Can Velasco vaig fer les meves primeres classes d'anglès orals. Mentre arreglava el jardí m'ensenyava el nom de les flors i les plantes en anglès. També vaig fer ceràmica amb el seu fill, en Peter; jo feia unes figuretes i les veníem a diferents llocs. Can Balutxo, Ca na Farah Dibah, aquesta casa sí que em va marcar molt la meva infància. Record que un dia que collíem les ametles de la tanca de Sa Marina, la de devora el camp de futbol, va aterrar un helicòpter a l'esplanada. Quina polseguera, i tots amb un Mercedes amb el vidres tintats. Jo amb el garrot amb la ma vaig quedar ben astorat. Ma mare hi va anar a fer feina una temporada. Com vos podeu imaginar, vaig aprofitar per veure la casa per dins, me va parèixer impressionant. Era d'estructura mallorquina, però amb una altre estil. Em recordava l'andalús. Trossos d'empedrats i fusta duits de tot arreu. Altes parets pintades de colors. La casa d'una princesa. Una icona de la moda dels anys setanta. Em va encantar aquell estil de casa. Amb tot tan arreglat i curiós. Era a Sa Taulera!, a Mallorca!, però amb un aire renovat i diferent.

Vaig anar al Col·legi Bisbe Verger de Santanyí, perquè hi havia menjador i llevàvem feina a ca nostra. Record molt bé don Miquel Julià, don Joan d'Anglès, donya Maria

i na Margalida Sitjar. Es de qui jo tenc millors records. Vaig repetir primer. El padrí Sebastià va morir a l'agost, i a ca nostra es varen descuidar de dur-me a les recuperacions de setembre amb tot el trull que duu un mort. Quan feim un sopar de quintos vaig amb els del 73. Realment són els quintos del meu germà Tomeu. Em vaig fer molt bon amic de tots els veïnats de Sa Teulera; Cas Cabo, Can Ballerí, Can Soler, Son Sans, Ca ses Carretero, Ca ses Bessones, Can Marrantxa i Ca s'Enguixada. Jugava amb en Joan i n'Andreu de Cas Cabo, na Margalida i n'Aina de Can Carretero, n'Angelín de Ca s'Enguixada, en Joanet de Son Sans, i amb Maria de Can Soler, miràvem Falcon Crest i jugàvem amb les pepes Barriguitas. La seva mare, na Francisca, em va fer el vestit de ganxet amb el que vaig presentar la meva marca a Nova York. També fèiem cabanyes. Aprofitava les vacances d'estiu, abans de Sant Roc, per anar-me'n amb els meus tios de Palma. Estiuejaven primer a Porto Petro, just devora La Caracola. El tio Tomeu tenia una barca petita i anàvem a nedar per les platges del voltant. Cala Mondragó, s'Amarador, es Caló des Borgit, sa Barca Trencada, quan era paradís, fins i tot arribàvem a Cala Figuera. També anava amb el meu padrí jove, en Jaume de s'Horta, casat amb la meva tia Antònia, la modista, germana de ma mare. Elles dues varen néixer el mateix dia, sis de desembre, dia de la Constitució espanyola, amb quatre anys de diferència. Aquí el padrí Tomeu ho va quadrar bé. Els meus tios tenen un colmado a Cala Egos, abans eren ells i en Rigo, no hi havia el que hi ha ara. Amb la meva cosina Maria Antònia, anàvem a nedar al Caló de Ses Egos. Sempre he tingut un vincle molt especial amb ella. Ens

agrada molt la roba. Ara la botiga la duu el cosí Jaume amb la seva dona, na Margalida. També vos vull anomenar el tio Pau Cosme i la tia Margarita. Bé en vaig fer de viatges amb el taxi Mercedes del tio Pau. Jo amb totes aquestes sortides veia que hi havia una altra vida fora de la pagesia. Als catorze anys vaig començar a fer feina per Cala d'Or, a Can Roig, fèiem cotxes nets i posàvem benzina. Aquí vaig a aprendre bé a menar cotxe. Bé, qui realment me'n va ensenyar va ser el meu germà Tomeu, a la tanca de darrera ca nostra, amb el Seat 850 de ma mare. Me'n record molt d'en Rafalet, en Tomeu i en Gustavo, ells encara són allà. L'amo en Rafel Roig, el vell, mos renyava si deixàvem un llum encès. Qualque dia fèiem més de tres-cents cotxes nets. També vaig fer manteniment de piscines a Cala Azul Park. Un dia vaig arribar a la feina i la piscina era ben verda! N'hi va haver de fues per aclarir l'assumpte. També, temps després, vaig fer feina de venda de multipropietat per l'Hotel Es Talaial, amb na Maria Esperança i na Francisca Bonet. Aquesta va ser la meva darre-ra feina a Cala d'Or. Vaig fer dos anys de formació professional a l'Institut de Felanitx amb n'Apol·lònia de Can Blanca. Vaig veure que allò no estava fet per a mi. M'insultaven o em deien de tot menys guapo. Vaig conèixer la incomprensió i la soledat. Gràcies que vaig tenir al meu costat na Margalida i en Jaume Xiscos, na Perdi, na Sebastiana i en Tomeu Salom, na Lluïsa, na Jaumeta i en Toni Relló, les bessones n'Antònia i na Pepa i algú més, que ho feren més divertit.

Record les festes que fèiem a Son Pons de Sa Teulera. Encara avui hi ha gent que les recorda i em demana per què no les

tornam fer. En aquelles festes tothom lli-gava menys jo. De fet hi ha parelles al poble que sortiren d'aquelles festes.

Amb setze anys vaig deixar el poble per anar a estudiar disseny de moda a Palma, a l'Institut Fleming de la Moda. Just a davant del pis de la meva jove. Els curia-blanquers, quan sortim del poble, ens encomanam a la Mare de Deueta de Consolació: "una salve perquè tenguem bon camí". Vaig viure dos anys amb els tios. En varen acollir com un fill més. Des d'aquí els vull donar les gràcies per tot. Gràcies tios. Estudiava disseny i també vaig començar la instrucció militar a Palma 47. Després vaig passar a la Creu Roja de Santanyí. Amb en Miquel Fuster, en Joan Bordoy, en Barroso, en Joan Artigues, en Tomeu de son Morlà, en Tomeu de Can Blanca i en Sepe. Guard molts bons records d'aquesta època. També altres de no tan bons, essent tan joves vàrem veure molts de desastres que em varen marcar molt. Per aquell temps em va tocar una beca per anar a estudiar moda a l'estranger. Amb denou anys recent complits partia cap a Anglaterra. Qui em va donar la mà amb la paperassa per partir varen ser en Sebastià Company i l'amo Llorenç Municipal. Els batles de Santanyí, Cosme Adrover, Miquel Vidal i Llorenç Galmés també han participat i donat suport, d'una manera o l'altra, als meus projectes. Vaig estudiar una carrera de quatre anys. Moda i estampació de teixits. I un màster de moda. Tot amb matrícula d'honor a l'escola Central Saint Martins de Londres. Vaig fer feina amb Alexander Mcqueen. A Londres i a París. Vaig viatjar al Japó, Rússia, etc. Dos anys amb n'Adrover a Nova York, on vaig debutar amb la meva marca Sebastian Pons l'any 2003. Vaig

anar fent feina dins la moda fins al 2008, que va ser quan vaig obtenir una plaça de professor a la universitat on vaig estudiar a Londres. Vaig rebutjar-la per poder estar al costat de mon pare, a qui just li havien detectat un mal dolent. Les previsions no eren molt bones, i vaig decidir no moure'm de s'Alqueria per estar devora d'ell. Aquest temps vàrem aprofitar per recobrar el temps perdut entre nosaltres. Mon pare em necessitava i jo volia estar al seu costat. A la fi li vaig demostrar que tot el que ell m'havia ensenyat de petit, quan no m'agradava fora vila, ho recordava perfectament. Record anar a les ovelles amb ell, i ell des de la furgoneta veia com jo sabia cridar les ovelles i fer-les creure. No sé per què, però a Son Pons sempre hem tengut les ovelles molt caparrudes. Jo, si vull, puc cridar les ovelles amb aquell crit tan característic. També sé canviar traves. Les traves les feia el meu germà Tomeu, i era ben artista per fer-les. Ho va aprendre del meu tio Joan Escolà. A mon pare li agradava molt la festa del tondre. Abans de morir va voler anar a veure una tonadura. Va ser la darrera vegada que va venir pel poble. Que mon pare se'n anàs no va ser fàcil, però vàrem casar el seu món i el meu. I ell va veure que al cap i a la fi vaig aprendre tot el que em va ensenyar. Quan les coses es normalitzaren, vàrem perdre de cop i resposta el meu germà Tomeu. Va ser un cop fort. D'un dia per l'altre vaig quedar l'únic home de la família. Ara venir a s'Alqueria és diferent. Hi ha un buit molt gran. He hagut d'adaptar la meua vida a aquesta nova situació. Si vull res de fora vila ho he de fer jo. Com m'ensenyaren mon pare i el meu germà Tomeu. Ara puc fer les feines de fora vila i també seguir endavant amb la meua professió dins la moda. Ara faig

feina amb una nova línia, Muchache, que respira l'estil de vida de Mallorca, feta aquí a s'Alqueria, i que pensa amb el medi ambient, i no te ni talla ni sexe. Una línia en què hi cap tothom.

Mai me cansaré de ser el nin que he estat sempre. Especialment a l'hora de gaudir de les Festes de Sant Roc. Tenen aquesta màgia de fer-nos tornar ser al•lots per uns dies.

Aquestes festes sempre han estat l'alegria de l'any. De nin no veia el moment d'instal•lar-nos al pis del poble. Sabia que ens tornariem trobar amb el meus fills de cosins. D'entre tots ells, avui vull tenir un record per na Maria, na Sebastiana, en Llorenç i en Damià. Jo preparava una maleta con si anàs de viatge fora. Preparava tota la roba que duria durant els dies de festa. La revetla, l'ofici, ses comèdies. Aquelles comèdies de na Catalina Rigo del grup Pou del Rei. També en marcaren molt. Que vaig riure!!! Gertrudis, sa sucre-ra!!! En Pere des Forn i jo, ja en fèiem de comèdia de ben petits. Record una obra en què ens va dirigir la seva padrina jove, n'Esperança Rigo. Som un admirador seu. Llavors hi havia Sa Tarronera. Aquella família que venia amb aquella botiga de lona i de fustes. Amb uns llits a baix de les juguetes. També duien una cuina de butà. El fill em va dir que la seva mare, el dia de Sant Roc, feia porcella rostida dins el forn. Un coco, un poc de torró, una garapinyada i, com no, els petards. Una jugueta i pus!!!! Sempre s'ha dit i es dirà. I és que s'Alqueria és un poble molt viu. On la seva gent, els curiabanquers i curiabanqueres fan que el poble tiri endavant dia a dia, organitzant tota casta d'esdeveniments

que fan que el poble estigui viu. Obres de teatre, funcions, fires, excursions, festes d'horabaixa, reis, i com no Sant Roc, que per això som aquí. Per donar el sus a les nostres festes. Que per uns dies gaudirem tots junts i farem festa i rialles. I retrobades i tantes coses guapes que ens reporten aquests dies. Hem d'estimar el que és nostre com sempre ho hem fet. Vivim una massificació i constant creixement del poble i dels seus voltants. Però no ens hem d'oblidar mai que això es ca nostra. S'Alqueria de tots els curiablancuers, on volem rebre gent de fora, però mai, mai, perdre la nostra essència de poble que ens ha caracteritzat fa tants d'anys. La nostra manera de conuiuere, de fer poble, de respectar-nos els uns als altres, d'ajudar-nos en moments difícils. De gaudir de coses tots junts.

Vull donar les gràcies a l'oportunitat de fer aquest pregó, a na Inma i en Llorenç, perquè vos he de confessar que l'he aprofitat per fer un homenatge a la meua extensa família, que són els que mai han deixat que es rompessin les meves arrels amb aquest poble i la seva gent, per molt enfora que me n'hagi anat. Aquestes arrels m'han fet qui som a dia d'avui.

Per això no en cansaré mai de tornar a s'Alqueria, perquè sé que sempre serà el meu poble, i que m'umpl ser una peça del seu engranatge, el nostre poble. Vaig haver de partir, veure i tornar per reconèixer el que realment tots tenim aquí. Per això i tot això don per començades les Festes de Sant Roc 2018.

***Vaig partir de l'Alqueria
sense res que m'aturàs,
he repuntat el fracàs
per renéixer cada dia
i he embastat la poesia
amb l'agulla de cosir.***

***Vaig emprendre un llarg camí
amb poca gent a devora
malgrat he viscut enfora
sempre m'he sentit d'aquí.***

***Avui manca la presència
de dos éssers estimats
els batecs accelerats
confirmen la seva absència.
Pare i germà són essència
que marquen el meu patró.
Han estat la inspiració
que lliguen totes les baules
perquè són dins les paraules
que componen el pregó.***

***Ara queda l'embranchida
per posar punt i final,
la nostra cita anual
ja comença a tenir vida.
Ben mudat, el poble crida
a gaudir del millor lloc.
Anem tots a poc a poc
i facem més gran el poble
curiablancuers, gent noble
bones festes de San Roc!***

Autora glossa: Cristina Hinojosa

Molts d'anys per tots.

NOTES ESPARSESES SOBRE EL PARLAR DE S'ALQUERIA BLANCA

Cosme Aguiló

La variació de la llengua en funció de la geografia s'explica pel fet que temps enrere les poblacions vivien amb un remarcable aïllament, encara que les distàncies entre elles fossin petites. La gent no es movia gaire del seu poble, perquè les comunicacions no eren tan fàcils com ara i perquè no tothom tenia la necessitat d'acudir als nuclis veïns. Ara el fet de travessar l'illa s'ha convertit en el pa de cada dia, però un temps, entre els diferents grups humans, els intercanvis lingüístics no eren tan freqüents com en l'actualitat, cosa per la qual els usos de mots i expressions d'uns s'afaiçonaven i fixaven de maneres diferents als dels altres.

Els pocs quilòmetres que separen s'Alqueria Blanca de Calonge, de Cas Concos i de Santanyí no són un obstacle perquè els respectius parlars presentin algunes divergències. Ens fixarem aquí en diverses particularitats que donen fisonomia pròpia al parlar dels curiablanquers, comparat sobretot amb el dels santanyiners. Cal que advertim, però, que de vegades és el parlar dels santanyiners que s'allunya d'allò que és més general a l'illa. Una de les característiques fonètiques que separen el santanyiner de la majoria de poblacions illenques és que el grup -rn- es pronuncia assimilat a la nasal, mentre que el curiablanquer roman fidel a la pronúncia no assimilada. Els

curiablanquers no diuen *fonner i vennís* com els santanyiners, sinó *forner i vernís* com és habitual a gran part de Mallorca.

Vegem ara d'altres aspectes fonètics. Hi ha un tancament vocàlic en la pronúncia *càvic* (i no *càvec*), que el diccionari Alcover-Moll (DCVB) anota a Palma i a Vilafranca. Per contra, *rave*, a diferència del santanyiner *ràvec*, es manté més fidel a l'ètim i *romàtiga* no sonoritza la dental com a *domàtiga*. S'articula amb una bilabial *bolantí*, i no *volantí*. No sé si només és esporàdica la sonorització sentida una sola vegada a *embrivada*, i no *emprivada* com a Santanyí, 'fems posats en remull per ser usats com a fertilitzant'. Hi ha diftongació en el mot *llaubada*, en comptes de *llobada*, 'trinxa vora els arbres on no arriba la rella en llaurar' i monoftongació esporàdica en l'antropònim *Sovador*, per *Salvador*. He anotat l'adjectiu *jueu* del nom d'un cranc amb la e tancada etimològica, que encara es manté a Menorca i a Catalunya.

Comentem ara diverses unitats de lèxic interessant o específic. El mot *forment* 'blat' va prendre el sentit de 'llavor preparada per sembrar' i es podia aplicar tant al blat, com a l'ordi, al mestall (ordi i xeixa), al mitgenc (ordi i civada) i fins i tot a les faves. L'informant encara va sentir usar-lo amb aquest sentit,

absent del DCVB. Un *esborranc*, a més d'un esqueix a un vestit, és un enderrossall d'una paret (a Santanyí *enterrossall*). Seguint amb el llenguatge camperol, es diuen *rabassons* (a Santanyí i a Campos, *banyons*) els trosos de fulla de figuera de moro usats com a projectils contra les persones dels pobles veïns que no eren ben rebudes. És una autèntica joia *turuta* 'petit relleu positiu d'un sementer, reclau d'un camí', etc. I fins i tot pot aplicar-se a un bony del cap. No es troba al DCVB. Mot perfecte per evitar el castellà *badén*, quan tantes n'hi ha ara, de turutes, a les vies mallorquines. S'hi reproduïx l'arrel preromana *tur*, present en paraules que expressen elevacions, com *turmell*, *turó*, *turassot*, i, segons he defensat a un altre lloc, també en els *tudossos* i les *tudosses* de la toponímia. El verb *aülar* (en es Llombards, *lular*) és una variant d'udolar i s'usa per designar els lladrucs que fa un ca, quasi com els del llop, quan sembla que plora i que està trist.

Del vocabulari de la casa cal destacar *xicalèmia* (amb la vocal final pronunciada). S'emprava per referir-se a una revifalla intencionada del foc de la llar que es feia, sobretot, abans d'anar a dormir: «venga, farem una altra xicalèmia i anirem a dormir calents». Mot absent del DCVB. Per a referir-se normalment a una flamada del foc deien una *llimara*. És una forma local de l'arabisme *alimara* 'foguera que serveix de senyal'. La pèrdua o afèresi de la vocal inicial va fer palatalitzar la consonant següent (comparau amb el ciutadà *llorina* 'ventositat', 'bufa' < *olorina*).

Desconec l'abast que té *fil de porc*, nom del fil usat en les matances, també propi de Campos, que es contraposa al *fil de mata-porc* santanyiner, que diria que és el que més

s'allunya d'allò que deu ser més general. La *cadira aplegadissa*, usada un temps per les dones en anar a missa, es contraposa al santanyiner *cadira d'aplec*. Una agulla que es pot tancar es diu *agulla engafetadora*, o *agulla tancadora*, però a Santanyí *agulla travessera*. Una massa d'aigua escampada, potejada i bruta és un *supiate*, a diferència del santanyiner *supissate*, o el campaner *xupiate* i *xupixape*, paraules, totes quatre, amb la vocal final tancada.

No veig enregistrat el verb *desembascolar* 'llevar d'enmig coses que molesten o fan nosa': «hem de desembascolar un poc aquesta cuina, que sols no poden passar».

La nomenclatura dels éssers vius proporciona algunes particularitats d'interès. Es diu *cuc d'humitat* un miriàpode negre, un diplòpode d'olor molt penetrant, que arriba a entrar dins les cases quan ha de ploure i que pel fet que s'enrotlla de manera helicoidal també rep el nom preciós de *cuc rodell*. El problema dels noms dels animals o de les plantes és que sovint no es poden identificar quan l'informant en parla, si un no els té avinent. La *porsellana* és un animal marí, però no és aquell cornet que es fregava per les genives dels infants quan estaven a punt de treure les dents, sinó una mena de llimac gros que pot arribar al quilo de pes, amb la carn molla, blana, llemicosa i dues antenes petites que arrufa molt aviat. Les agafaven fent gambes amb el gànguil. De les diverses espècies de tords, n'hi ha un que es diu *tord magre*, els quals donen nom a una pesquera de sa Barca Trencada i un altre conegut amb el nom de *perdiublava* (masc., un perdiublava). És un peix de baixa qualitat, petit, que té color blau per la boca, per les ganyes i per la coa. Un fitònim marí és el de la *bleda*, una planta de la zona portopetrera de sa Platja

que fa una fulla que pot recordar la de l'alzina, però sense les puntetes característiques. El *trèvol de Maó* (pronunciat *trébol*) és el nom que donava a l'*Anagyris foetida* la mare de l'amic Jaume Serra. És una planta molt rara en el terme, ja que només en coneixem uns quants peus, molts pocs i en perill de desaparició, en el socost de Consolació. Un altre nom de planta, però sense identificar, és el de l'anomenada *ala d'àngel*.

Hi ha una especialització ben curiosa dels verbs *llançar* i *gitar*, ambdós amb el significat de 'vomitar', ja que segons un dels informants els cans *llancen* i els moixos *giten*, tot i que el primer dels dos verbs també s'aplica a les persones. I, parlant de moixos, em ve al cap el fet que una curiablanquera resident a Santanyí per fer fugir un moix li crida: «*gat part!*».

La gent de més edat encara recorda l'expressió «*fer bell*» del llenguatge de les eres que significava, quan batiem, 'netejar l'era en acabar el dia'. És present en el DCVB.

La paraula *carena*, pronunciada amb la vocal tònica tancada, per influència de la palatal ha tancat en *i* la primera vocal: «se n'ha anat per la *quirena*». Es diu amb article estàndard i significa 'lloc imprecís, llunyà i desconegut'. També es diu, però, *carena*.

Un estri del vocabulari mariner que no veig enregistrar en el DCVB és l'anomenat *garbell*, que serveix per fer gamba per pescar i consisteix en un bastó vincladís, que pot ser d'ullastre, fermat fent un cercle, al qual se li posa una reixeta de malla espessa.

El mot *bassal*, que a Mallorca quasi només es troba a Santanyí, a s'Alqueria Blanca també és present, tot i que conviu amb *bassiot*, que és el que es diu quasi per tota l'illa.

L'adjectiu *aldà* (fem. *aldana*) 'persona decaiguda, velleja', aplicable també a objectes «una camisa aldaneta» és un bell arcaisme compartit amb Calonge i s'Horta. Mot, segons el *Diccionari Etimològic* de Coromines, d'origen visigòtic, present a Mallorca, Menorca i alguns punts del Principat, que té diverses variants, una de les quals és *oldà*.

La triple diferència dimensional que hi ha, de major a menor, entre una *tascó*, una *falca* i una *fisca* és compartida almenys amb Santanyí.

Amb aquesta aproximació discretíssima al parlar curiablanquer és obvi que no hem esgotat els trets que el caracteritzen, però per abastar-ne més caldria parlar amb moltes persones majors. És gairebé segur que apareixerien més paraules i expressions desconegudes a altres indrets. Una mica més de temps dedicat al tema ens permetria segurament identificar els éssers vius ací tractats amb el nom científic corresponent.

Per finalitzar, vull donar testimoniatge del meu agraïment a Bartomeu Bonet de ses *Covetes* i a Maria Obrador de can *Soler*, ambdós de s'Alqueria Blanca, així com també a Miquel Adrover, per les informacions proporcionades referents al parlar del seu poble de Campos. Gràcies també a Damià Rigo, sempre tan amable per acompanyar-me a casa dels informants.

PROGRAMA DE FESTES SANT ROC 2019

DISSABTE 3 D'AGOST

15,30H

PROVA DE PESCA SANT ROC 2019. Sortida des del camp de futbol de *sa Teulera*. Categoria infantil i juvenil (fins a 16 anys). Es preveu que l'arribada i la pesada del peix siguin a les 19,30h al Camp de futbol de *sa Teulera*. Hi pot participar tothom, hi haurà berenar i trofeus per als participants.

DIUMENGE 4 D'AGOST

06,30H

PROVA DE PESCA SANT ROC 2019. Sortida des del camp de futbol de *sa Teulera*. Categories de roquer, grumeig i volantí. Es preveu que l'arribada i pesada del peix sigui a les 12,00h al Camp de futbol de *sa Teulera*. Hi pot participar tothom, hi haurà berenar i trofeus per als participants.

VESPRES DE JOCS PER A PETITS I GRANS

ELS DIES 5, 6, 7, 8 i 18 D'AGOST, al pati del Convent de ca ses Monges, hi haurà jocs de taula per als petits i grans, de les 20h a les 23h. El dia 6 d'agost dins l'horari de jocs de taula es farà un taller-manualitat: "Si tens una estoneta, vine a fer una plagueta".

DIJOUS 8 D'AGOST

20,30H

PARTIT DE FUTBOL entre el CE ALQUERIA (I Regional) i el CD CARDASSAR (Preferent). Al camp de futbol de *sa Teulera*.

DIVENDRES 9 D'AGOST

20,00H

HISSADA DE LA BANDERA. Símbol festiu de l'inici de les festes de Sant Roc, repicada de campanes, coets i sortida dels caparrots de s'Alqueria Blanca amb els xeremiers del poble.

20,30H

PREGÓ DE FESTES a càrrec de Biel Mesquida Barceló de "s'Arrabassat", a continuació, **petit gran concert de Piano Jazz** amb Álvaro Rosselló, a ses Rocasses.

22,00H

RUTAPA PELS BARS. Hi participen Bar Nut, Gelateria Ca na Vica, Bar Nou i Forn ses Delícies.

DISSABTE 10 D'AGOST

19,00H

SA CURIAFEST, amb l'actuació dels grups:

- WILDLAND · TONINAINA
- WITHOUT STRING · DJ KAAUBOS



Hi haurà foodtrucks per poder menjar quan el cos ens ho demani. A la plaça de s'Era Vella.

DIUMENGE 11 D'AGOST - DIA DE LA PAGESIA

17,00H

HORABAIXA INFANTIL, amb jocs aquàtics i per finalitzar animació amb personatges Disney. A la plaça de s'Era Vella.

21,30H

GRAN REVETLLA POPULAR DE BALL DE BOT a càrrec dels grups ES REVETLERS i ESCLAFITS I CASTANYETES. A la plaça de Sant Josep.

DILLUNS 12 D'AGOST

21,00H

"VESPRE DE PAELLES" A la plaça de s'Era Vella.

Hi haurà begudes i postre per a tothom, Comptarem amb l'actuació de l'ORQUESTRA BERIMBAU. Inscripcions al telèfon 605 408 808.



DIMARTS 13 D'AGOST

20,00H

FESTA I HOMENATGE A LA GENT GRAN. Berenar per a tots els pensionistes i majors de 65 anys de s'Alqueria Blanca. Es donarà un obsequi a tots els matrimonis que compleixin 50 anys de casats. Ho heu de comunicar al 605 408 808.

A continuació concert de la BANDA MUNICIPAL DE MÚSICA DE SANTANYÍ.

A la plaça *des Cup*.

DIMECRES 14 D'AGOST

21,30H

SOPAR A LA FRESCA DE PA AMB OLI a la plaça de *s'Era Vella*. Per poder sopar heu d'adquirir els tiquets fins dilluns 12 al Forn Terrassa, Forn Sa Plaça, Forn Ses Delícies i Supermercat Suma s'Alqueria.

A continuació comptarem amb l'actuació de l'ORQUESTRA LA TINBRASS.

ORQUESTRA LA TINBRASS



DIJOUS 15 D'AGOST

09,30H

VOLTA AMB BICICLETA PER A TOTHOM. Concentració i arribada a la plaça de *Sant Josep*. Berenar per a tots els participants.

17,45H

Primera semifinal del XV Torneig de Futbol Sant Roc 2019 entre els equips:

CE FELANITX (III Divisió) – CF VILAFRANCA (I Regional)

Al camp de futbol de *sa Teulera*

20,00H

Segona semifinal entre els equips:

CE ALQUERIA (I Regional) – UE PETRA (Preferent)

Al camp de futbol de *sa Teulera*.

22,00H

Actuació de l'humorista "JAIME GILI", qui ens farà passar un vespre entretingut i de rialles. A la plaça de *Sant Josep*.



DIVENDRES 16 D'AGOST

11,00H

OFICI SOLEMNE EN HONOR A SANT ROC

Presidirà l'eucaristia Mn. Pere Orpí, antic rector de la Parròquia. Cantarà el cor parroquial de s'Alqueria Blanca.

A la sortida hi haurà festa amb els xeremiers i els nostres caparrots i un refresc per a tothom. Seguidament a la plaça de Sant Josep, la tradicional Correguda de Joies.

18,30H

CONTACONTES "EL LLEÓ I EL RATOLÍ". A càrrec de l'Associació Cultural s'Heura, cantat per l'alumnat de l'Escola de Música Adagio de Cala d'Or. A la Terrassa de la Residència de s'Alqueria Blanca.

22,00H

NIT DE TEATRE, "Ai senyor! Casau-nos sa major que sa petita ja en frissa!" interpretada pel grup de teatre Fora Nirvis, Autora: Xisca Monserrat. És una comèdia d'amor amb humor on es fusionarà el teatre i la música en viu de Marga Pocoví i Biel Tous per traslladar els espectadors als anys 50 d'una família rural de l'antiga Mallorca.

A la plaça de s'Era Vella.

En acabar hi haurà els **FOCS ARTIFICIALS I LA TRACA FINAL**.

DISSABTE 17 D'AGOST

17,45H

Partit per disputar el 3R I 4T LLOC DEL XV TORNEIG DE FUTBOL DE SANT ROC 2019 entre els equips perdedors de les dues semifinals. Al camp de futbol de sa Teulera.

20,00H

FINAL DEL XV TORNEIG DE FUTBOL SANT ROC 2019 entre els equips guanyadors de les dues semifinals. Hi haurà trofeus per als quatre equips participants. Al camp de futbol de sa Teulera.

DIUMENGE 18 D'AGOST

10,30H

CONCENTRACIÓ I BERENAR PER BAIXAR AMB CARRO, BICICLETA O A PEU, A MONDRAGÓ. Podeu adquirir els tiquets fins dijous 15 d'agost al Forn Terrasa, Forn Sa Plaça, Forn Ses Delícies i Supermercat Suma s'Alqueria.

Dinarem de paella.

El preu del tiquet és de 10€

Organització: Cavallistes de s'Alqueria Blanca

A la plaça de s'Era Vella.

Miquel Llinàs, vicari de s'Alqueria 1891-1896 i la seva aportació a l'arqueologia

Quan la gent de s'Alqueria encara no s'havia recuperat de la partida entre llàgrimes cap a Porreres, d'on era natural, de qui havia estat el primer vicari del poble, Gabriel Mora i Mora, es *Vicari Vell*, a partir de 1850 i per espai de 41 anys, dia 10 de gener de 1891 era nomenat vicari de s'Alqueria Blanca Miquel Llinàs i Nadal.

Va néixer a Esporles dia 10 de juny de 1857, fill de Miquel Llinàs Llaneras i Catalina Nadal Mas. Eren els seus padrins paterns Miquel i Joana Maria, i els materns Miquel i Isabel. Un dia després de néixer era batejat per Andreu Vallès, qui fou rector d'Esporles a partir de 1853. Mentre estudiava a l'antic seminari de Sant Pere, a Ciutat, davant el notari Manuel Sancho, el seu pare signava com era habitual a l'època, el *Títol Patrimonial d'Ordenació* dia 19 de desembre de 1879. L'immoble que cedia Miquel Llinàs Llaneras, pare del seminarista, era una casa i porció de terra de 15 àrees, 63 centiàrees i 8 destres situada a *can Caloto*, número 18 del districte *dels Balladors* del poble d'Esporles, amb planta baixa, pis i vessant. A la par oest la finca confrontava amb el torrent de Sant Pere i amb el carrer de l'antiga escola.

Dia 9 de març de 1883 Miquel Llinàs era ordenat prevere en el convent de religioses agustines de Santa Magdalena, el mateix dia en que accedia al diaconat qui seria Bisbe de Mallorca, Josep Miralles Sbert.

Després de ser ordenat, Miquel Llinàs va exercir al seu poble nadiu, Esporles fins que dia 1 de març de 1886 era nomenat vicari de l'església de Deià, filial de Valldemossa, per cobrir la vacant de Jaume Barceló. Dia 31 de desembre de 1888 passava a ser vicari d'Orient i dia 7 de novembre de 1890, custos (vicari) de l'església de la Bonanova, on només hi estaria dos mesos ja que en el mes de gener era nomenat vicari de s'Alqueria Blanca.

A part dels serveis religiosos cap als curiablancuers, el nou vicari demostrà ben aviat una gran preocupació per la prehistòria i tot el relacionat amb l'arqueologia dels voltants, explorant tots els poblats talaiòtics i altres indrets de la contrada.

En el programa de festes de Sant Roc 1974, el jove Cosme Aguiló, en el seu article *Aproximació a la prehistòria de s'Alqueria Blanca*, cita al vicari esporleri com a figura cabdal en el salvament i publicació de les peces descobertes en el voltants de s'Alqueria.

Les interessants troballes del vicari Llinàs quedaren anotades en el *Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, editat des de 1885 per la mateixa societat, una entitat fundada el 1880 a Palma per Bartomeu Ferrà i Perelló amb el patrocini del bisbe Mateu Jaume, i que tenia com a objectius honrar la memòria de Ramon Llull i recollir



La Cova de sa Madona, tal com es trobava el mes de maig de 2014

objectes artístics i religiosos retirats del culte, per tal d'evitar la seva destrucció.

A l'article esmentat, Cosme Aguiló fa referència a les troballes de Mossèn Llinàs en els voltants de s'Alqueria Blanca, principalment a *sa Cova de sa Madona*, però també a *sa Punta* i a altres indrets.

Hem volgut centrar-nos en el que va publicar dia 1 de febrer de 1894 el Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana, a l'apartat que fa referència a la gran tasca duïta a terme per qui era aleshores vicari de s'Alqueria Blanca, Miquel Llinàs i Nadal. Es tracta dels objectes que foren ingressats a la Societat Arqueològica durant l'any 1893 pel vicari Llinàs. Hem volgut transcriure el text tal com es va fer fa 125 anys, en castellà, idioma que es va utilitzar en aquella ocasió pel butlletí:

Muy digno de elogio es el celo que este señor ha desplegado procurando recoger y entregar para el Museo Luliano la mayor parte de los objetos descritos en esta relación. Todos ellos fueron hallados en una necrópolis distante unos quince

minutos de la población, a pocos pasos del camino que conduce a Santanyi, y en una cueva llamada de sa Madona. La tradición fanática ha impulsado a excavar allí en busca de pretendidos tesoros, no habiendo faltado quien explotara la ignorancia de los pobres que repetidamente han consumido sus ahorros destruyendo las sepulturas y removiendo los bloques y tierras de aquel contorno.

Según los datos suministrados por el Sr. Llinás, la cueva (que suponemos artificial) mide unos 30 metros de largo por 7'50 de ancho aproximadamente. En época no muy lejana debió hundirse su bóveda, a juzgar por las piedras que ocupan su ámbito. A poca profundidad y en uno de sus extremos se hallaron cadáveres cubiertos con losas y tierra arcillosa. Los pocillos (escudelletes) de cerámica que estaban junto a los mismos pertenecen a la época romana. A mayor profundidad se hallaron restos incinerados y vasijas de barro muy ordinario y demás tosca fabricación: todo cubierto con una gruesa capa de cal. De este yacimiento proceden las urnas

talladas en piedra que contenían los huesos calcinados, las piezas de metal que también debieron sufrir la acción del fuego y muchos fragmentos de cerámica basta.

Excusado es decir que la mayor parte de tan interesantes objetos han sido destruidos a golpes de azada por los ilusos buscadores, sin que nos fuera dado impedirlo a pesar de la diligencia que en concepto de Vocal Secretario de la Comisión de Monumentos pusimos para evitarlo.

Por lo demás una Comisión de la Arqueológica Luliana fue a practicar exploraciones, y gracias a esto han podido salvarse algunas piezas que habrían pasado, como otras muchas, a manos de especuladores.

Relación de los objetos ingresados durante el año 1893, cedidos por el Rvdo. Sr. D. Miguel Llinás, Vicario de la Alquería Blanca:

15. Una *tegula* romana, barro-cocido, de 56 X 40 centímetros.
16. Otra id., incompleta, con la marca *T. SEX*.
17. Una tacita de arcilla blanca, incompleta.
18. Otra id. de tosca construcción, barro negro muy ordinario.
19. Otra id. de igual clase.
20. Varios fragmentos de distintas cerámicas.
21. Una cubierta de urna cineraria, de piedra caliza áspera, labrada en forma de naveta invertida.
22. Una muela de mano con dos muñones.
23. Dos fragmentos de piedra labrada.
24. Una rótula de paquidermo.

A continuació es fa una relació més general dels objectes depositats i adquirits per la Societat Arqueològica Lul·liana, per Miquel Llinàs i Nadal i els seus col·laboradors, sempre referint-se a la *Cova de sa Madona*:

DEPOSITADOS

Colección de objetos de bronce y de hierro, procedentes de las excavaciones efectuadas en el antiguo Hipogeo encovado de la Alquería Blanca, adquirida por la Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos de las Baleares.

Bronce

Núm. 1 al 8. Discos y fragmentos de idem, en cuyos anversos resaltan un punto central y uno o dos círculos concéntricos. En sus reversos tienen una pequeña asa descentrada con vestigios de haberse enlazado, cada ejemplar, con cadenilla.

B—Núm. 9 al 14. Barras cilíndricas con un extremo en cabeza de clavo perforada central o lateralmente; y terminando un opuesto con un pequeño disco o reborde normal al eje, y una anilla o mecha agujereada a la cual debió engancharse su correspondiente cadenilla. (¿La de los discos antes descritos?)

C—Núm. 15. Pieza (¿pasador?) cilíndrica con dos pequeños discos o pletinas remachadas en sus extremos, uno de ellos taladrado.

Núm. 16 al 19. Fragmentos de piezas semejantes a las descritas, (núms. 9 al 15.)

Núm. 20, 21 y 22. Cadenillas y eslabones con que se articulaban los discos y las barras descritas.

L—Núm. 23. Anilla de alambre de cobre anudada y encadenando dos ramas también de alambre, una terminada en lazo, y la otra en cabeza, semi-esférica.

J—Núm. 24. *Tintinabulum* (diseñado en tamaño natural).

K—Núm. 25. Anillo en espiral, *Anulus*.

Hierro

M—Núm. 26. *Armillas*, en espiral. Forma cónica.

Núm. 27. Trozo cilíndrico recio.

N—Núm. 28 y 29. ¿Trozos de cuchillos?

O—Núm. 30. Fragmentos de aros de sección circular que fueron revestidos con alambre en hélice. Corresponden al radio de unos 20 centímetros. ¿*Torquis*?

1. Un capitel (de ventana *coronella*) adornado con palmetas. Piedra de Santanyí.

2. Otro id. con hojas abolladas, de mármol.

Total depositados = 32.

ADQUIRIDOS:

Colección de objetos de bronce y de hierro de la misma procedencia de la anterior.

Bronce

A Núm 1 al 4 Discos de bronce, el primero con relieve cruciforme; el 2º con solo un punto central realzado; el 3º con dos círculos concéntricos y el 4º fragmento.

D Núm. 5. Cadenillas que estuvieron articuladas con las asas de los anversos en los citados discos.

E Núm. 6. Eslabones y anillas sueltos.

Núm. 7 y 10. Barras cilíndricas con cabos de articulación, iguales a las descritas (núms. 9 al 14) pertenecientes a la primera colección.

Núm. 11 y 12. Piezas incompletas (¿pasadores? ¿tirantes?)

Núm. 45. Punta de clavo de sección cuadrangular.

F Núm. 44. *Fíbula* cuya cara exterior ofrece 4 círculos concéntricos y un punto, de relieve.

R Núm. 45. Pequeña placa circular abultada (¿*Phalera*?)

G Núm. 46. Pieza formada por una anilla central y dos más pequeñas laterales. (¿*Broche*? ¿Centro de cadenilla?)

H Núm. 47. Fragmento superior de su esquirlón. Conserva el pasador del cual pendía el badajo. Diseñado en tamaño natural.

I Núm. 48. *Tintinabulum*. (¿Campanilla de collar?) Tamaño natural.

Hierro

Núm. 19. Anilla. (¿*Annulus velaris*?)

Núm. 20. *Armillas* (rota) formada por un haz de alambres, unidos merced a su oxidación.

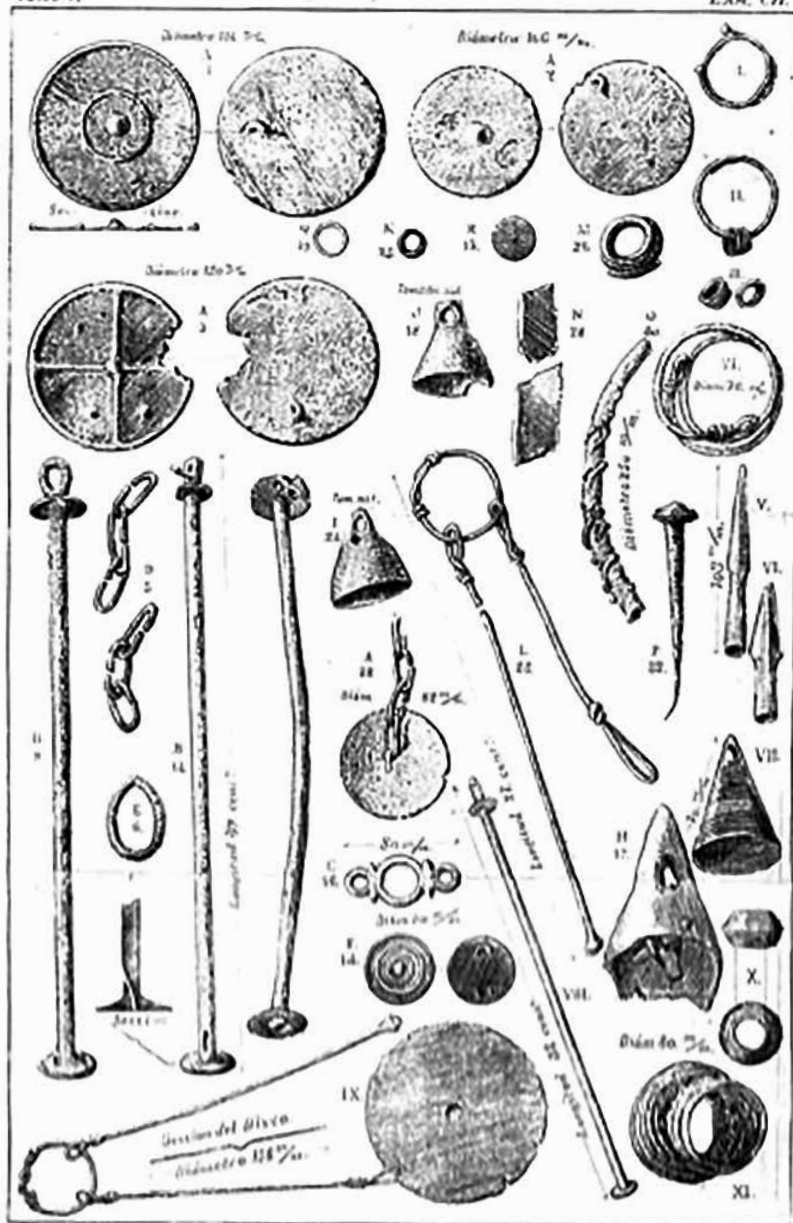
Total adquiridos = 20.

En relació a les troballes a *sa cova de sa Madona*, reproduïm a continuació la làmina CII del mateix butlletí, on l'arqueòleg Jaume Planas i Bernat (Palma 1883-1914), un dels fundadors de la Societat Arqueològica Lul·liana, detalla amb dibuixos alguns dels objectes recollits a la cova, com a continuació a la tasca duita pel Vicari Llinàs:

NUESTRA LÁMINA

Núm. CII

Los objetos marcados con letras y numeración ordinaria van descritos en la relación de ingresos registrados por la Dirección del Museo.



A. FERRA dibuja.

OBJETOS DE METAL

Hallados junto a las tumbas de un Nipogo de l'Alqueria Blanca,
MALLORCA.

Los marcados con numeración romana, son parte de la colección reunida por nuestro amigo y consocio, el fervoroso anticuario D. Jaime Planas, quien pudo recogerlos por su cuenta en el lugarejo de la Alquería Blanca, después de extraídos del Hipogeo llamado vulgarmente *sa Cova de sa Madona*. Gracias a la amabilidad de dicho poseedor, los hemos dibujado para presentarlos en una misma lámina, con los correspondientes a los dos lotes que custodiamos en nuestro Museo. Vamos a describirlos:

Piezas de bronce

I. Brazaletes de alambre con cabos esféricos,

II Idem idem con cabos puntiagudos, sin duda para ensartar con más facilidad los anillos colgantes.

III Anillos sueltos.

IV Brazaletes (?) con cabos formando lazos.

V Punta de lanzón o flecha cuyo hueco para el asta mide diez milímetros de diámetro.

VI. Idem idem con agujero transversal para fijar el palillo.

VII Esquilón, con travesaño interior, (como se ve en el detalle, tamaño natural, H- 17). Las rayas paralelas que adornan su cónica superficie exterior, parecen haber sido trazadas con punzón al torno. El orificio inferior del vértice fue producido por el roce con alguna otra pieza metálica que tal vez se articulaba con la anilla de suspensión.

VIII Pieza semejante a las marcadas con la letra B. Su agujero con el extremo superior mide dos milímetros de diámetro. El inferior no está perforado.

IX Disco, de un milímetro y medio de grueso, articulado a una rama de alambre de 3 a 4 milímetros de grueso, con argolla anudada (al igual de la marcada L-23).

Es de notar que el cabo de la otra rama termina en forma cónica que se amolda y ajusta perfectamente a la única concavidad central del disco, según se demuestra en la sección geométrica.

Piezas de hierro

X Anillo de alambre (planta y alzado) de forma doble cónica truncada.

XI Dos brazaletes de alambre en haz arrollado, unidos merced a su oxidación. Debieron caerse sobre la muñeca del cadáver inhumado, a juzgar por la disposición inclinada en que se encuentran. Tenemos noticia de que algunos señores aficionados recogieron a su vez otras piezas de la misma procedencia, que hasta ahora no hemos podido examinar.

La mort prematura de Miquel Llinàs i Nadal als 39 anys, dia 4 de setembre de 1896 d'una apoplexia fulminant, mentre era vicari de s'Alqueria Blanca, va impedir que la seva feina d'investigació pogués aportar més dades relacionades amb la prehistòria de s'Alqueria Blanca. El prevere felanitxer Mateu Togores i Maimó passaria a ésser el nou vicari de s'Alqueria entre els anys 1896 i 1899.

En data 19 d'octubre de 1896, a la revista *Heraldo de Baleares* es publicava com Miquel Llinàs Llaneras, pare del difunt Miquel Llinàs Nadal havia rebut 2.500 pessetes del Banco Vitalicio de Catalunya per una pòlissa d'assegurança de vida que tenia contractada el seu fill.

¹ Arxiu Diocesà de Mallorca. Signatura 21/77/5

**Jaume Rigo
Juliol de 2019**

El Secret que guarda l'aigua

Hi havia una vegada una nena que es deia Iris, era tot el que es podia desitjar d'algú, era amable, simpàtica, única. La característica que millor la definia era que feia tot el possible per que la gent del seu voltant sigues feliç, sempre feia el que podia per que tots complissin el seu somni, encara que ella no el podia complir el seu.

Era molt observadora i es demanava el perquè de les coses, sempre cercava alguna cosa per investigar, fins que un dia tot va canviar...

Era la primera nit de lluna plena de novembre i un llum que il·luminà tota la seva habitació la va despertar, es va aixecar del seu llit i va mirar per la finestra per veure que havia estat aquell llum que va interrompre el seu somni, es va sorprendre al veure que era una nena petita, d'uns 10 anys, de cabells castanys que duia una caputxa negra, i pareixia que es dirigia cap a unes roques amb una llanterna. Amb un tres i no res es va abrigar i es va posar unes sabates, ja havia trobat el que investigar, ¿que feia una nena d'aquesta edat sola, al carrer i amb una llanterna? Amb molt

de compte i sense fer renou va començar a seguir-la.

Després d'una estona caminant la nena es va aturar va mirar cap als costats i quant va veure a l'Iris li va somriure i li va dir que no tingués por, que l'estava esperant, que sabia que hi aniria, l'Iris es va espantar perquè ningú li va dir que hi anés, però abans de que pogués dir res la nena la va interrompre i li va dir que ella es deia Tina i que ella era l'elegida que havia d'anar amb ella que tothom l'estava esperant, l'Iris se la mirà estorada i la va seguir, varen passar entre unes roques i varen aparèixer davant una gran muralla feta de roques, la Tina va tocar una pedra amb una mà i es va crear un portal màgic, tenia forma rectangular i era d'un color verd turquesa que s'anava fent més obscur i més clar, varem passar-hi amb molt de compte, i quant varen ser a l'altre banda era com si haguéssin anat a un altre món.

Allà també era de nit, però aquell lloc pareixia patrimoni de la humanitat, eren a la costa, on es podia veure la lluna més aprop que mai, pareixia que la podien tocar. Hi havia un grup de persones, que

semblaven tenir la mateixa edat que la Tina, estaven un devora l'altre enrevoltant un forat que hi havia a una roca on la mar arribava i així com venien les ones el forat s'omplia o es buidava.

Quant els nens que hi havia allà les veieren les van saludar, i na Tina que ja els coneixia li va dir a l'Iris que s'apropés que no li passaria res, i així va fer, l'Iris estava molt sorpresa perquè no entenia res, primer una nena li diu que l'estava esperant quant no l'havia vist mai, llavors passen per un portal màgic que havia obert aquella nina que es nom Tina tocant una pedra, i llavors resulta que al passar la portà màgica arriben al que pareix un altre món on es suposa que l'estan esperant i la lluna està més aprop que mai.

Quant va estar devora el forat un dels nens li va dir que es deia Jordi i que era ell que havia mandat a la Tina a cercar-la. L'Iris encara que estava una mica nerviosa li demanà perquè l'havien duit fins aquí, el perquè de tant de misteri. La nena que estava devora el Jordi li va dir que ella era l'elegida, la que més es mereixia estar allà, la que millor encaixava en el perfil, ella era la única persona en el món la qual li interessava més que tots fossin feliços abans que res, per això ella estava allà, ara li tocava a ella.

De sobte, va sortir de darrera ella una dona pel-roja vestida amb un vestit llarg fins als peus de color daurat que duia a les mans una botella de vidre, un tap de suro, un pergami i un bolígraf, els nens quant la varen veure li van fer una reverència, era la reina d'aquell lloc, la qual es nomia Mar. Ella es va posar al costat de l'Iris i li digué que era benvinguda al Secret, on només uns pocs privilegiats poden arribar, un lloc màgic allà on els teus somnis es poden fer per fi realitat, només els has d'escriure en aquest pergami i l'has de tirar al forat al que deim Secret. L'Iris estava una mica

confosa, no sabia molt bé com dir-li a la reina que ella no tenia un somni, que ella no desitjava res, que la seva vida tal i com estava era perfecta, no necessitava res més.

Quant feia una estona que l'Iris estava en silenci la Reina Mar li demanà si estava bé i l'Iris li contestà que sí, però que no tenia un somni, cosa que va estranyar molt a la reina. Na Mar li va dir que això no era vera que tothom tenia algun somni algun desig, i l'Iris li contestà que ella no, que ella estava molt contenta amb la seva vida que era perfecta tant amb les coses que més li agradaven com les que menys, que no volia canviar res, ja que tot el que tenia era perquè s'ho havia guanyat i que encara que estava molt agraïda de que l'haguessin elegit, no tenia cap somni.

Tots els nens es van quedar estorats perquè mai ningú havia dit això, tots tenien algun desig, uns somiaven amb tenir un amic, d'altres somiaven amb tenir un germà, però l'Iris res de res.

La reina al veure que ho deia de veritat, va riure i li va dir que no es preocupés que ella l'ajudaria a descobrir el seu somni, li va dir que es relaxés i que tanqués els ulls que la resposta la trobaria dins seu, i encara que l'Iris no s'ho acabava de creure li va fer cas. Va tancar els ulls, es va relaxar i la reina li va donar una botelleta d'uns cinc centímetres ple d'aigua del Secret i li va dir que se'l tenia que beure pensant en el que la feia més feliç, i així va fer.

Quant feia uns segons que s'havia begut l'aigua li va caure una llàgrima per la cara i la Tina de seguida va anar a abraçar-la.

L'Iris amb la cara plena de llàgrimes li va dir a la Reina Mar que ja sabia quin era el seu somni, que encara que sempre ho havia tingut present mai se'n havia adonat de que era el seu somni.



La reina li va donar el pergami i el bolígraf i va deixar que escrivís el seu somni, i amb les llàgrimes per la cara va escriure de tot cor:

Jo l'Iris ja sé quin és el meu somni, i encara que me'n he adonat fa molt poc sé que desde petita ho ha estat, per tant m'encantaria que tu, mar del Secret poguessis ajudar-me a complir-l'ho. El meu somni, és poder tornar al passat, tornar a ser petita, per tornar a estar aquells horabaixes a la piscina, jugant i llegint; per tornar a aprendre com ser cívics passejant per Palma; inventar les nostres històries i representar-les; cantar a tot pulmó les cançons que més ens agradaven, tornar a compartir capell i paraigua, tornar a escoltar-la contar-me contes, tornar a investigar tot tipus de successos, tornar a veurer-la amb els seus rissos taronges, tornar a riure com mai, tornar a abraçar-la, tornar a tenir-la... Només vull tornar a estar amb ella, amb la meva tieta, poder anar amb ella a Disney com teníem planejat, tornar a viure tot una altra vegada, poder recordar millor tot el que fèiem. Aquest es el meu somni, tenir-te un altre cop.

La reina se la mirà amb tendresa i li donà la botella i el tap de suro, l'Iris encara entre llàgrimes va enrevoltar el pergami, el va introduir amb delicadesa dins la botella i la va tancar. Llavors tots els nens i la reina es van fer enfora i la varen deixar sola amb el pergami en el Secret.

L'Iris va mirar el forat amb molta pena, i quant es va omplir d'aigua hi va tirar la botella i l'aigua va passar d'un blau marí a un blau clar, l'aigua s'en va endur la botella i mentre l'Iris mirava l'aigua en va tornar una altra, i la va agafar. A l'obrir-la hi va trobar una carta firmada per la seva tieta, la va llegir molt a poc a poc, amb molta atenció, amb silenci. Alguna cosa que estava escrita va fer que entre llàgrimes hi cresqués un somriure.

Des d'aquell dia l'Iris va a parlar amb la seva tieta, i encara que el seu somni no es pugui complir del tot, ella podrà parlar sempre que vulgui amb ella. I de la Tina i en Jordi, tot el que us puc contar es que es van fer molt amics amb l'Iris i junts i amb una mica d'ajuda del Secret, varen ajudar a totes aquelles persones com l'Iris.

Esper que hagueu prestat atenció, i si un dia veieu a una nena sola per el carrer de nit no la deixeu escapar, pot ser sigui l'Iris.

COL·LABORADORS

Ajuntament de Santanyí (organització i patrocini)
AMIPA Mare de Déu de Consolació
Associació Cultural s'Heura
Associació de Mestresses de Casa de s'Alqueria Blanca i Portopetro
Associació de Persones Majors de s'Alqueria Blanca i Portopetro
Club de Pesca Deportiva s'Alqueria Blanca
CE Alqueria
Cavallistes del Poble
Cor Parroquial de s'Alqueria Blanca
Parròquia de s'Alqueria Blanca
Banda de Música de Santanyí
Escola de Música Adagio de Cala d'Or
Caparrots
Parc Natural de Mondragó
Sebastià Pons Bennassar
Jaume Rigo de "Can Sabater"
Cosme Aguiló
Mn. Pere Orpí
Mn. Tomeu Villalonga
Miquel Rosselló "Pruneres"
Tomeu Rigo "Llucia"
Damià Rigo "Son Llorenç"
Bartomeu Vicens "Cabrer", Toni Vallbona "Reió" i tots els caminers
Policia Municipal de Santanyí
Agrupació Protecció Civil de Santanyí
Representants de s'Alqueria Blanca: Antònia Bonet Rigo,
Apolònia Terrassa Rigo i M^a Francisca Rosselló Rigo

**Un especial agraïment a totes aquelles persones
que d'una manera o altra aporten el seu granet d'arena i fan possible
que les festes de Sant Roc es celebrin any rere any.**

TELÈFONS D'INTERÈS

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ	971 65 30 02
OFICINES I POLICIA MUNICIPAL	971 65 30 02
RECAPTACIÓ MUNICIPAL I DE LA CAIB	971 65 30 02 (Ext. 207)
GUÀRDIA CIVIL	971 65 30 81
JUTJAT	971 16 31 26
BIBLIOTECA MUNICIPAL SANTANYÍ	971 65 33 94
BIBLIOTECA MUNICIPAL CALA D'OR	971 64 84 87
ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA DE SANTANYÍ	971 65 42 62
CENTRE D'INFORMACIÓ JOVE SANTANYÍ	971 64 21 36
INSTITUT D'ENSENYANÇA SECUNDÀRIA	971 64 20 71
COL·LEGI LLOMBARDS	971 16 31 43
COL·LEGI "BLAI BONET"	971 65 39 55
OFICINA DE CORREUS DE SANTANYÍ	971 65 30 48
PAC SANTANYÍ	971 16 32 96
UNITAT SANITÀRIA DE S'ALQUERIA BLANCA	971 16 41 70
SERVEIS MUNICIPALS DE SANTANYÍ	971 64 85 80
OFICINA ATENCIÓ AL CIUTADÀ S'ALQUERIA BLANCA	971 21 10 89



